

DEȘTEPTAREA

Gazetă pentru popor.

Redactată de un comitet.

Apare la 1 și 15 st. n. ale fiecărei luni.

Prețul foii pe an în țară 3 coroane.
» » » » străinătate 5 franci.

Un număr: 20 bani.

Epistolele nefrancate nu se primesc.
Manuscrisurile nu se înapoiază.

Editor și proprietar:

Societatea academică „Junimea”.

Redacția și administrația:

Cernăuț, piața principală No. 3.

Motto: »Deșteaptă-te pământ român! Biruie-ți durerea, e vremea să ieși din amorfie, tu, seminție a domnitorilor lumii!... Aștepti oare, spre a învia, ca strămoșii să se scoale din morminte?»

Al. Russo, „Cântarea României”.

Despre nevoile Românilor noștri*).

Eram încă copil rău acasă la părinți când am început a-i auzi pe bătrânii satului grăind, că vremurile bune de demult au trecut, că lumea s'a stricat, că oamenii sânt mai răi decât cum au fost odată și de-aceia și-a întors și Dumnezeu fața dela dânșii.

Și pe când noi, copiii și tineretul mai răsărit, strănși roată împrejurul lor, ne uitam țintă la înțelepții satului, aceștia povesteau despre vremurile bune de altă dată, despre credința oamenilor în Dumnezeu, despre frica lor de minciună și păcat, despre dragostea față de aproapele și despre buna înțelegere între dânșii, atât în ceasurile bune ale vieții lor, cât și la vreme de cumpănă și nevoie, căci Dumnezeu îl cearcă câte-odată și pe cel bun. Și mai ziceau acești cuminiți bătrâni, că după aceea, înmulțindu-se oamenii, au început a se înmulți și nevoile lor, și înmulțindu-se nevoile, au început a se goli bisericile și a se împlăa cârșmele. Dum-

*.) Articolul acesta a fost menit pentru numărul 1 al gazetei noastre, dar a sosit prea târziu.

nezeu s'a supărat pe dânșii, pentrucă ei nu căutau mântuirea în rugă curată, ci își înnecau năcazurile în băuturi amelițoare, și i-a cercat cu războaie, lăcustă, foamete și tot felul de boli. dară să-i aducă iarăși la calea cea adevărată n'a putut. De aceea și-a întors fața dela dânșii și de aceea trăesc oamenii acuma în întunecime sufletească, stăpâniți numai de duhul cel rău, de aceea se mânâncă ei între olaltă ca fiarele cele sălbatece. Și Dumnezeu nu ne va ierta și nu se va îndura de noi, încheiau bătrânii oftând povestea lor, până ce nu ne vom pocăi, până ce nu vom deschide iarăși ușile noastre cinstei și omeniei, până ce nu vom fugări de pe limba noastră minciuna și din inimele noastre pornirile cele rele, căci Dumnezeu, care nu bate cu bota, știe ce face, iară noi, oamenii, sântem răi și plini de păcate.

Și vedeți oameni buni! acești cumiți moșnegi aveau dreptate. Vremurile s'au schimbat într'adevăr și oamenii, înmulțindu-se, s'au făcut mai răi, numai că înmulțirea aceasta a oamenilor e lucrul dracului, nu al lui Dumnezeu.

Țara noastră nu e mare, dar pentru noi, moșnenii, ar fi prea de ajuns, dacă nu ne-ar fi încălecat străinii pe un cap. Noi în de noi ne-am fi putut înmulți în voia cea bună și hotarele pământului nostru românesc totuși nu ne-ar fi părut prea strâmte. Noi în de noi ne-am fi putut lărgi moșia după trebuințele noastre, căci străbunii noștri, cari au apărat-o cu sângele și vieța lor împotriva năvălirilor dușmane, ne-au lăsat o moștenire bogată. Dar vedeți oameni buni, că nu înmulțirea sângelui nostru ne-a sărăcit și ne-a adus la sapă de lemn, ci oploșirea străinilor pe pământul nostru și slăbiciunea noastră față cu dânșii!

De mai bine de o sută de ani se revarsă peste hotarele țării noastre pohoiul litfelor străine, cutropindu-ne moșia, întocmai cum se revarsă și o apă îmflată, mânioasă, care nu mai incape în matca ei, pustiind ogoarele și fânațele din dreapta și din stânga. Și noi nu ne-am silit a pune zăgaz acestui pohoi, nu ne-am apărat moșia împotriva cutropitorilor, cum și-au apărat-o strămoșii noștri stând zi și noapte cu arma în mână, măcar că noauă ne-ar fi fost mai ușor, decât le-a fost lor, fiindcă noi n'am trebuit să ne vârsăm sângele, ci numai să ne înfrânăm poftetele și să ne ferim de cuiul străin în casa noastră.

Dar străinii nu ne-au luat numai cât moșia, ci și omenia. Ei au adus cu dânșii tot felul de obiceiuri rele, care le-am deprins acuma și noi, ei au sămănat pizmă și ură între noi, ei au băgat cearta între frați, ei au pus minciuna pe scaunul măririi și vicleșugul în locul cuvântului deschis, cinstit, și noi am învățat toate relele aceste dela dânșii. De aceea nici nu-i mirare, că ne-a ieșit cântecul:

Vai de biet Român săracul,
Înapoi tot dă ca racul,
Nici nu-i casa-casa lui,
Nici nu-i masa-masa lui!

Dar cele mai mari două rele, cu care s'a ales poporul nostru din atingerea sa cu scursura străină, ce curge ne'ncetat din apropiata Galiție ca dintr'un iad desfundat, sânt *beția și judecățile*.

Aceste două rele îl despoaie și de puținul, ce i-a mai ramas. Pentru beție și judecăți își dă Românul nostru și cămeșa de pe sine și apoi sau intră slugă acolo, unde a fost stăpân, sau i-a la mână toiagul pribegiei și apucând calea spre Canada, părăsește sfântul pământ, în care zac oasele părinților săi și-și lasă femeia și copiii de izbeliște pe la ușile creștinilor!

Priveliștea aceasta e pentru noi, cărturarii neamului nostru cu atât mai dureroasă, cu cât ea stârnește bucuria străinilor. Și e rușine, oameni buni, să ajungem noi, coborâtorii acelu mare neam de oameni, care a stăpânit odată lumea întregă, de râsul și batjocura tuturor veneticilor!

Pentru ca să spălăm această rușine de pe obrazul nostru. să ștergem pata care întunecă cinstea noastră de popor băștinaș, pentru ca să arătăm străinilor, că tot ne mai simțim încă stăpâni peste puținul, cât ne-a mai ramas, și să putem odată redobândi măcar o parte din multul, care l-am pierdut. e de neapărată trebuință strângerea rândurilor noastre rezleț într'o singură, dar puternică linie de bătae, din care să nu lipsească nici țaran, nici cărturar, nici bogat, nici sărac, căci numai cu lanțul. din care nu lipsește nici o verigă, poți lega carul încărcat.

Noi, cărturarii cu tragere de inimă pentru nevoile și suferințele voastre, vă vom da sfaturile cele mai priincioase. vă vom arăta căile cele mai bune pentru ca să puteți ieși

teferi din întunericul, în care băjbăiți, să puteți prinde iarăși la putere și să ajungeți la voie bună, vă vom arăta primejdiile, de care trebuie să vă feriți, vă vom arăta relele, de care trebuie să vă scuturați, și nu cerem alta nemică dela voi, decât să ne ascultați și să urmați sfaturile noastre, spre binele și înaintarea întreg neamului nostru.

Fiind, cum am spus mai sus, beția și judecățile doauă rele, care bântue mai amarnic vieața voastră, vom biciui beția cu bice de foc și vom căuta să potolim pofta de judecăți fără pricină și fără înțeles, care vă aduc voaună numai daună iară străinilor folos, pentru judecățile drepte însă, prin care veți avea să vă apărați cinstea și averea voastră, vă vom da toate îndrumările trebuincioase, toate sfaturile folositoare, căci știți, că la noi imblă dreptatea cu capul spart.

Din pățaniile unora învață și alții și pentru ca cel cu paguba să nu fie și cu batjocura, vom aduce pilde de judecăți purtate aieva pe la judecătorii noastre și vom tâlmăci pe înțelesul vostru acele părți din pravilele împărăției și ale țării, care trebuie să le știți și voi.

Printre cei ce au luat și vor lua sarcina asupra lor, să vă deie prin această gazetă, pilde, povețe și învățături, cât de mult să vă feriți de certe născocite degeaba și cum să vă purtați în judecățile voastre cele drepte, voi fi și eu, cel ce iscălesc aceste șire scrise din dragoste curată pentru voi și din durere pentru multele voastre suferințe.

Deocamdată atâta și Dumnezeu să ne ajute la toți.

Iorgu G. Toma,

secretar la judecătoria din Suceava.

DOINA.

Dela *Nistru* pân' la *Tisa*
 Tot Românul plânsu-mi-s'a
 Că nu mai poate străbate,
 De-atâta străinătate.
 Din *Hotin* și pân' la *Mare*
 Vin Muscalii de-a călare,
 Dela *Mare* la *Hotin*
 Mereu calea ne-o așin;
 Din *Boian* la *Vatra Dornii*
 Au implut omida cornii

Și străinul te tot paște
 De nu te mai poți cunoaște.
 Sus la munte, jos pe vale
 Și-au făcut dușmanii cale.
 Din *Sătmar* până'n *Săcele*
 Numai vaduri ca acele.
 Vai de biet Român săracul!
 Înapoi tot dă ca racul,
 Nici îi merge, nici se'ndeamnă,
 Nici îi este toamnă, toamnă,

Nici e vara vara lui,
 Și-i străin în țara lui.
 Dela *Turn* în *Dorohoi*
 Curg dușmanii în puhoi
 Și s'așează pe la noi;
 Și cum vin cu drum de fier
 Toate cântecele pier;
 Sboară paserile toate
 De neagra străinătate;
 Numai umbra spinului
 La ușa creștinului.
 Își desbracă țara sânul,
 Codru — frate cu Românul —
 De săcure se tot pleacă
 Și izvoarele îi seacă —
 Sărac în țară săracă!

Cine-a îndrăgit străinii,
 Mânca-i-ar inima câinii,
 Mânca-i-ar casa pust'a,
 Și neamul nemernicia!

Stefane Măria Ta,
 Tu la Putna nu mai sta!
 Las' Archimandritului
 Toată grija schitului
 Lasă grija Sfinților
 În sama părinților,
 Clopotele să le tragă
 Ziua'ntreagă, noaptea'ntreagă,
 Doar s'a'ndura Dumnezeu
 Ca să-ți mântui neamul tău!
 Tu te'naltă din mormânt
 Să te-aud din corn sunând
 Și Moldova adunând.
 De-i suna din corn odată,
 Ai s'-aduni Moldova toată,
 De-i suna de două ori
 Îți vin codri'ntr'ajutori,
 De-i suna a treia oară,
 Toți dușmanii or să piară
 Din hotară în hotară —
 Îndrăgi-i-ar ciorile
 Și spânzurătorile!

Mihail Eminescu.

Notă. *Nistrul* este un râu ce formează granița Basarabiei de către Rusia, iară *Tisa* un râu din Țara unguriască. Până la *Tisa* locuiesc Români. *Hotinul* este un oraș în Basarabia. *Sătmarul* este un oraș în Maramureș, iar *Săcelele* un târg în Ardeal. *Turnul (Severinului)*, târg în România, totașa Dorohoiul. Între *Nistru*, *Tisa* și *Dunăre* sânt hotarele Românilor.

Binele nostru obștesc.

Iubiților frați muncitori dela »Deșteptarea«, rog să ti-păriți în gazetă șirele acestea:

Este știut că noi Românii din ziua de azi ne tragem dela cel mai falnic popor, din câte au fost și sânt până acuma pe pământ, anume dela vechii Romani, cari numai ei singuri au domnit preste lumea întreagă. Și oare cum de au putut Romanii, uriașii noștri strămoși, să domniască numai ei singuri preste toate celelalte popoare de pe lume? La întrebarea aceasta ne dă răspuns o vorbă a lor care zice: »*Salus populi suprema lex*«, adică »binele poporului (sau binele obștesc) este legea cea mai mare«. Va să zică legea muncii pentru binele întregului popor era la Romani legea cea mai mare, și numai legea aceasta i-a dus pe dânșii până la cea

mai strălucită mărire. Toți diregătorii sau slujbașii împărătești ai Romanilor, începând dela cel mai mare și până la cel mai mic, au muncit mereu și pe întrecute pentru binele obștesc al poporului lor; poporul în felul acesta s'a tot întărit, și cu acel popor plin de viață și puternic Romanii au tot mers din izbândă în izbândă, pânăce au ajuns la domnia asupra lumii întregi.

Cumcă legea aceasta a muncii pentru binele obștesc este cea mai sfântă dintre toate legile și trece încă și azi și va trece, cât a fi lumea, și de cea mai mare lege a creștinătății, despre această am dat eu dovezi aiurea, unde am zis așa: »*Egoist* se numește omul acela, care în viața sa lucră numai pentru binele său, fără să-i pese de nevoile, durerile și necazurile altora; iară *altruist* se numește omul acela care, pe lângă binele său, lucră și pentru binele altora ori poate lucră mai mult pentru bine altora, decât pentru binele său. *Firea oamenilor egoiști* se chiamă *egoism*, iar *firea oamenilor altruști* se chiamă *altruism*. Omul egoist se poate asemăna cu o cioată care numai de aceea are rădăcini, ca să sugă hrană din pământ și să trăiască ea singură singurică, fără nici un folos, ori cu tare puțin folos pentru lume; iară omul altruist se poate asemăna cu un pom frumos, care cu poamele sale cele gustoase îndulcește o lume întreagă. Egoiștii se nasc, trăiesc și dupăce mor, morți rămân; altruiștii însă trăiesc și după moartea lor, trăiesc adevărat faptele cele bune ce ei le-au lăsat în lume. Egoiștii sânt rușinea *națiilor* sau a *neamurilor* sau *popoarelor*, iară altruiștii sânt fala și podoaba *popoarelor*«.

»Și între noi creștinii n'ar trebui să crească cioatele cele netrebnice ale egoizmului, ci ar trebui să crească și să înfloriască numai pomii cei frumoși ai altruizmului. Între noi s'ar cuveni adevărat să nu fie oameni cari să trăiască numai pentru binele lor, fiindcă noi doară credem în Isus Hristos, care într'atâta a lucrat pentru binele întregii omenimi, încât pentru binele acela și-a vărsat și scumpul său sânge pe cruce. Așa dar *altruizmul* sau *firea de a lucra din răspuțeri și pentru binele altora*, aceasta e pilda cea mare ce ni-a dat-o nouă creștinilor Fiul lui Dumnezeu, Isus Hristos, și dacă vrem să fim adevărați creștini, apoi altruști trebuie să fim cu trup și cu suflet. Celor ce dau mâncare flămânzilor și băutură însetaților, celor ce îmbracă pe cei goi, primesc pe cei ne-

mernici, caută de cei bolnavi și de prin temnițe, va să zică celor ce în viața aceasta fac bine năcăjiților și nenorociților de tot felul, acelora le va zice Hristos la județul cel de apoi: »*Veniți binecuvântații Părintelui Meu de moștenați împărăția care este gătită vouă dela întemeierea lumii*«; iară ceice nu fac bine nevoiașilor, aceia vor auzi la județul cel înfricoșat cuvintele infiorătoare: »*Duceți-vă dela Mine blăstămaților în focul cel vecinic, care este gătit pentru diavol și pentru slugile lui*«. A face însă bine, înseamnă a-i iubi pe aceia, cărorora le faci binele, iară a iubi pe Dumnezeu și pe oameni este tot atâta, cât a împlini cea dintâi și cea mai mare poruncă a creștinătății. Zice doară singur Isus Hristos că »*să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, cu tot sufletul tău, cu tot cugetul tău și cu toată puterea ta, asta este cea dintâi și cea mai mare poruncă; iar a doua poruncă tot așa de mare este: să iubești pe aproapele tău cum te iubești singur pe tine*«. Și tot Isus Hristos zice că cine împlinește porunca aceasta a iubirii, acela împlinește toate legile creștinești.

Vedeți, cum legea cea mai mare a strămoșilor noștri Romani se potrivește și cu legea cea mai mare a creștinătății?

Mă bucur dar din adâncul sufletului meu că și voi, fraților Junimeni, ați rădicat steagul legii celei mai mari, steagul iubirii și al muncii pentru binele obștesc al poporului nostru, și așa ați dat dovadă că sânteți creștini buni și vrednici strănepoți ai domnitorilor lumii. Mă bucur și vă doresc mult curaj și spor și mai ales multă hărnicie și putere de muncă și chibzuială și statornicie și multe izbânzi la lucrul sfânt ce l'ați început. Atotputernicul Dumnezeu să vă ajute a purta noul steag al iubirii, al luptei și al muncii cu mâni de fier, a-l duce zeci de ani cu cinste și cu neînfrântă viteză tot înainte, și a închiega pe lângă dânsul toată suflarea românească din scumpa noastră țară!!

Trec acum la altă vorbă: Bune's gazetele cele cuminți, ele mult îl luminează pe om. Dar mai ales pentru starea noastră de astăzi a Românilor bucovineni, eu cred că nu-i de ajuns să se scrie într'o gazetă, menită pentru popor, numai tot istorii și povești și cântece și sfaturi înțelepte și știri de prin lume și câte și mai câte, cum au îndătinat a face toate

gazetele noastre ce le-am avut până acuma în Bucovina. Căci sânt prin satele noastre sărăcii și lipsuri și dureri și nevoi mari, ce trebuie numai decât grabnic căutate și lecuite, dacă vrem să nu ne trezim prea târziu.

Iată de ce pe mine de mult mă frământă gândul, că ar fi cea dintâi și cea mai mare datorie a unei gazete românești din ziua de azi să arete din fiecare sat atât lucrurile cele bune ce sporesc binele obștei, cât și nevoile ce împiedică acel bine. În felul acesta am cunoaște cu toții toate satele noastre și ne-am strânge mai bine și puterile la un loc, căci am ști cum să sălășuim întocmirile cele bune de prin unele comune și în altele, am ști că de cutari scăderi avem să ne apărăm în cutare fel și, unde's nevoile cele mai mari, acolo trebuie să sărim cu toții întru ajutor, după vorba înțeleaptă a Ma-iestății Sale Impăratului nostru »*cu puteri unite!*« ori după altă vorbă înțeleaptă care zice: »*Toți pentru unul și unul pentru toți!*« Ca să se vadă, cum înțeleg eu lucrul acesta, voi înșira mai la vale tot ce cred că e de lipsă despre comuna Pătrăuț pe Suceavă.

BCU Cluj / Centralna Biblioteka Cluj

Constantin Morariu.

Despre registrul fonciar (cartea birului) și tabula *).

Bine mai știa moșul Ioan Roată să spuie povești. Dreptă poveștile lui nu treceau peste hotarele satului, însă el știa să spuie despre focul cel mare, care a topit înainte de vremuri mai că întreg satul, nu mai puțin frumos decât despre marea rupere de nour, care a nimicit mari avuții și chiar mai multe vieți de om, sau decât despre strașnica furtună cu grindină, care s'a lăsat asupra țarinelor și satului nostru înainte de mai bine de 30 de ani, nimicind holde, rostogolind copaci cu tot cu rădăcină, descoperind case și răsturnând chiar clopotnița. Toate întâmplările acestea le povestea el atât de frumos, încât nepoții săi Ioan și Macrina îl ascultau cu gurile cascade. Bucuros spunea moșul Ioan Roată nepoților și povești despre oameni, cari au ajuns la avere și cinste în sat numai prin înțelepciune, silință și stăruință sau despre alții, cari prin nepăsare și prostie au ajuns la sapă de lemn.

* Traducere (tălmăcire) din limba nemțească, alcătuită pe înțelesul țărânului român.

Într'o zi frumoasă de vară se duse moșul Ioan Roată la poiană, să-și vadă vițeii, cari erau acolo la păscătoare. La această plimbare luă moșul și pe nepoții săi cei doi. În drum spre poiană întrebă deodată fetița: »Moșule, moșule, ce 'nsamnă avere mișcătoare și nemișcătoare?«

Nedumerit stătu moșneagul, să uită lung la fată și zise: »Copilă hăi, cum poți tu întreba așa ceva?«

»D'apoi moșule, Dumneata știi că azi demineată s'a dat de știre prin sat că Lunia viitoare se va vinde la licitație toată averea mișcătoare și nemișcătoare a covaliului Franț, și de asta aș voi să știu ce 'nsamnă avere mișcătoare și nemișcătoare«. »Se poate«, zise moșul Ioan Roată, scoase câțiva nouri albăstirii de fum din luleua lui cea neagră și legată cu sârmă și începu astfel: »Era la anul 1848 de Sf. Gheorghii, când se zvoni deodată că »Vin Muscalii«. Această veste inspăimântă pe toți oamenii și toți căutară să fugă la adăpost. Mulți oameni, cari erau mai bogăți, încărcară căruțele lor cu merinde, cu unelte de gospodărie, ca: plug, grapă, coasă, lăzi implute cu straițe, icoane sfințe, scrisori și bani, dacă avea vre-unul, inhămară caii sau înjugară boii, și căutară să ajungă cât mai de grabă la munți, unde se puteau mai bine ascunde de Muscalii; oamenii mai săraci, cari aveau puțin pe lângă casa lor, își luară toată averea lor în traiste și desagi, scoaseră vacușoara sau oițele din grajd și mânându-le, apucară și ei spre munți de frica Muscalilor.

Grele vremuri erau pe atunci! Spuneți-mi acuma, dragilor mei, știți voi ce 'nsamnă avere mișcătoare?

Așadară, cai, boi, vaci, porci, oi, capre, lucruri din casă, unelte de gospodărie, în scurt tot ce poate trece din mână 'n mână sau se poate duce de la un loc altul se ține de averea mișcătoare. Iar câmpuri, ogoare și livezi, fânațe, pășuni și păduri, lunci și pomete, case, grajduri, șuri și ogrăzi, mori și fabrici, biserici, clopotnițe și țințirimuri sânt nemișcătoare.

Astfel vorbind ajunse moșul cu nepoții săi la rădicătura cea mai înaltă a poienii. De aici aveau ei o privesște mândră în lung și larg, iar sumedenie de pilde despre avere nemișcătoare aveau în împrejurime.

»Uitați-vă copiilor, câtă avere nemișcătoare se află aici!« zice moșneagul. Copiii se bucurară de privesștea aceasta, iar copila isteată cum era, întrebă mai departe pe moșul său:

»Și cum se poate, moșule dragă, că fiecare proprietar cunoaște moșia sa între atâtea fânațe, ogoare, păduri și pășuni și nu se ivește certe?« Ca să nu se ivească certe mârșave s'a făcut în împărăția noastră o întocmire foarte potrivită. Voi ați fost dăunăzi cu mine la visterie

(perceptorie); și acolo era deasupra unei uși o tablă cu cuvintele: Catastrul birului fonciar. Cuvintele aceste cu greu le-ați putut pricepe, ele însă nu însămează altăceva, decât că în căntelăria, deasupra ușii căreia era tabla cu cuvintele acestea, se află un izvod amănunțit a averilor nemișcătoare și a pământurilor din toate comunele, cari aparțin visteriei. Cea mai mică casă țărănească ca și curtea boierească, sau ca și fiecare ogor mare ori care se deosebește de ori-ce alt ogor. Pe lângă fiecare număr este și o însemnare, care ne arată ori de face el cât o casă, o pădure, un munte, o livadă, sau cât ori-ce alt lucru de avere nemișcătoare. Pământurile împărăției noastre sânt deja demult împărțite și măsurate cu cea mai mare îngrijire, așa că poți afla în catastro atât mărimea fie-cărui ogor cât și venitul în coroane, ce'l are pe an proprietarul de pe ogorul său. Asemene se mai află tot în catastro birului fonciar și mapa catastrală, (planul catastral) în care arată o icoană adevărată partea, în care se află ogorul, ori de este el departe sau aproape, ori de se află pe malul drept sau stâng al pârăului sau al râului, ori de e în 3 sau patru unghiuri, patrat sau lungăreț, în fine el ne arată ori-ce suprafață. Vezi, dragă Macrină, prin întocmirea aceasta s'a făcut în întreaga împărăție rânduială în averea nemișcătoare și s'a pus stăvilă multor certe mârșave pentru proprietate. Tot cu ajutorul acestei întocmiri este visteria în stare să cisluiască pe drept toți proprietarii de averi nemișcătoare. »Dar atunci ce însemnă tabula, dragă moșule« întrebă băietul.

»Ce, tu nu știi, măi băiete?« Fost-ai doară dăunăzi cu mine la biserică și văzut-ai doară pe domnul cel cu barba neagră, care în drum de la biserică vorbea prietinește cu oamenii. Și câte povestea el despre lipsa de îngrijire și nepăsarea oamenilor noștri? Căci cum poartă visteria catastro, tot așa poartă și judecătoria tabula, în care sânt însemnate după numărul catastral averile nemișcătoare în rânduiala cea mai bună și frumoasă. Pentru gospodăria fiecărui proprietar se află la oficiul (căntălărie) tabular într'o carte tare mare mai multe frunze, așa numitele plase tabulare, care sânt menite, să fie scris pe ele în rânduială ori-ce schimbare în averea nemișcătoare din gospodărie. Și câte nu se pot afla din aceste plase tabulare? Așa spre pildă, că un proprietar a fost în mare nevoie de bani și a împrumutat 2000 de coroane asupra gospodăriei sale, bani grei, cu cari acuma e încărcată gospodăria; altul a fost și el în nevoie de bani și a vândut vecinului său dreptul de a ieși la druin pe jos sau cu căruța peste țarina sa; al treilea iarăși, că a năimit pe 10 ani ogorul său pentru clădirea unei cărămidării, iar al patrulea, că a dat casa în chirie unui neguțitor pentru dugheană. Tot așa trebuie să fie scris pe plasele tabulare,

dacă vre-o babă bătrână are dreptul lăsat de bărbatul ei cu limbă de moarte să steie nestingherită până la moarte în gospodărie.

Dacă voiești tu, măi băiete, să știi a cui este casa ceea din vale, sau poiana pe care stăm noi acuma, sau ogoarele cele cu trifoiu, atunci du-te la oficiul tabular de la judecătorie și acolo vei afla totul fără să dai un grițari, ține numai bine minte măi băiete, că numai acela-i proprietarul casei, al ogorului, al fânașului, care-i înscris în tabulă, și nime altul. Iar dacă voiești să știi locul, suprafața și mărimea unei astfel de averi nemîșcătoare, vei afla aceasta tot în oficiul tabular, anume în mapa tabulară, (planul catastral) care este asemenea celei a catastrului.

Când a cumpărat tatăl vostru lunca dela Vasile Mazăre, s'a dus înainte de toate la oficiul tabular dela judecătorie. Lunca, ca și ori-ce altă avere nemîșcătoare nu se poate cumpăra ca o păreche de boi sau ca un cojoc. Tocmală numai prin rostul gurii nu este de ajuns. Pentruca o astfel de tocmală să fie în drept, trebuie numai decât scrisă în tabulă. Cu prilejul acesta a căutat tatăl vostru în tabulă, ca să se încredințeze ori de nu mai sânt pe lunca lui Vasile Mazăre scrise și alte datorii. Și așa a trebuit să facă, dacă a fost înțelept, căci cine să lasă pe zisa din cartea tabulară, acela nu păgubește nici odată când cumpără sau vinde averi nemîșcătoare.

După ce s'a încredințat tatăl vostru despre starea cea bună a luncii lui Vasile, s'a dus cu acesta la notarul Condei, ca să facă contract — ce este contract trebuie să știți, căci imblați doară la școala — și de acolo iarăși la judecătorie, unde se scrise lunca lui Vasile în puterea contractului pe numele tatălui vostru.

Așa face omul înțelept. Știa el, tatăl vostru, că-i datoria lui să se întabuleze fără întârziere pe lunca lui Vasile, căci cine întârzie, de a se întabula, aceluia i-se poate da o pedeapsă în bani din partea judecătoriei. Și mai știa tatăl vostru încă, ce urmări rele mai poate ave o astfel de întârziere, întru-cât privește o înscriere noauă a unei datorii a fostului proprietar.

Voi vedeți, dragilor mei, că la astfel de învoieli trebuie înțelepciune și chibzuință. Dar chibzuință i-a lipsit totdeauna lui Petru Mirăuț, după cum se poate afla din următoarea poveste.

Nicolai Moldovan din sat de la noi avea o gospodărie mare și frumoasă. Înainte de 10 ani cumpără el de Sf. Dumitru de la Petrea Mirăuț o bucată de livadă cu 600 de coroane, invoidu-se să-i deie 100 de coroane la Crăciun, iar pentru rămășița de 500 de coroane să se scrie în tabulă Petrea pe toată gospodăria lui Nicolai. Petrea cunoștea gospodăria lui Nicolai și nu-i păru rău de tocmală, căci credea că gospodăria poate să fie cheazășie pentru 500 de coroane și nu se gândi să meargă la tabulă, ca

să se încredințeze cum stă cu gospodăria lui Nicolai. După 6 ani capătă Petrea o scrisoare dela judecătorie, prin care i-se dă de știre despre licitația executivă a întregii gospodării a lui Nicolai Moldovan. Acu abia se trezi Nicolai și se grăbi să se ducă la judecătoria din târgul cam îndepărtat ca să vadă cum stă la tabulă cu gospodăria lui Nicolai și ori de nu mai sunt și alte datorii asupra gospodăriei. Se făcu el bietul cu ochii 'n patru și abia mai credea ochilor săi, când văzu că afară de cele 500 de coroane ale sale mai sânt și alte datorii mai vechi în suma de 5000 de coroane întabulate pe gospodăria lui Nicolai, care era prețuită de judecătoria numai cu 5000 de coroane. La licitație oamenii nu voiau să deie mai mult decât 4800 de coroane și gospodăria trebui astfel vândută sub prețuia la judecătorească. Cine vine mai întâiu la moară acela macină, spune un proverb românesc, și așa-i și la tabulă cu datoriile asupra averilor nemșcătoare, încât cea mai vechie datorie trece înaintea celei de a doua, iar cea de a doua celei de a treia s. a. m. d.

Măi Ioane, i-a gândeste, cât a căpătat Petrea Mirăuț din cele 500 de coroane? Nici o lițcaie, fu răspunsul adevărat. Așa este, toți banii lui Petrea au fost pierduți. Acu să tânguia Petrea de să se îndure chiar pietrele: Vai de mine ce nenorocire a dat pe capul meu! Însă ce folos, asta nu-i ajută.

El singur era devină, și numai prin el a sărăcit casa lui. »Ce păcat mare a făcut Petrea prin lipsa de îngrijire«, ar zice domnul cela cu barbă neagră, care a fost dăunăzi la noi în sat, pentru că Petrea nu s'a dus la judecătoria să se încredințeze despre averea lui Nicolai la tabulă unde se dau fie-cărui om deslușiri adevărate fără să se ceară o plată.

Acuma s'a încumințit Petrea Mirăuț, căci nevoia dă cea mai bună învățătură.

Tacu.

Un emigrant (adecă un pribeag ce și-a părăsit țeara).

Din România pân' acum n'au plecat țărani de-ai noștri în America; au plecat însă mulți din Ardeal și din Ungaria, dar mai ales din Bucovina. Pricina nu e atât sărăcia, care te face une-ori — e adevărat, — să i-ai lumea în cap, căci Românul care a scornit vorba: »nu da Doamne omului cât poate răbda«, răbdă cu putere nevoile sărăciei și nu se depărtează de pământul strămoșesc și știe că pânea străinului, ori cât ar fi de bună, tot nu e ca 'n țara ta. Românului îi este frică de drumuri și de apă, și sărăcia nu este în stare să-l urniască din loc, ca să bată calea mânzului prin lume până la calea întoarsă. Pricina, după cum se vede, este alta: ademenelile străinilor, cari speculează munca brațelor și caută, de când cu desființarea sclăviei (robiei) negrilor în America, să-și facă

trebșoara cu țărani ademeniți de dincoace de Ocean (adecă de Mare). Se înțelege, sărăcia pleacă foarte ușor urechea, și foamea face să te lași ademenit de toți trași-impinșii care-ți făgăduesc marea cu sarea și în urmă, când nu mai au nevoie de tine, te lasă cum e mai rău și unde ți-e mai suptre așa.

Veți fi cetit prin gazete pe ici pe colea, ce scriu amărății și vrăjiții de ei emigranți în America despre traiul lor. Le plângi de milă, ce spun, și cum s'ar întoarce și nu mai au cum. Dar fiecare să secere ce-a semănat!

Vreau să vă povestesc acum tocmai despre un astfel de înbrobodit, care a emigrat (adecă a plecat) acum cinci-zeci de ani în America, nu știu de ce și pentru ce. I-am cunoscut frații și surorile; și mi-a spus că l-a văzut acum mai de curând, un prieten al meu care a fost prin America, unul care bate țările așa numai de florile-mărului, ca iubitor de aventuri (adecă pățanii, întâmplări ciudate) cum este. Prietenul meu, om de altfel cu carte și cu dare de mână, a apucat să colinde lumea. Abia s'a întors din America și iarăși nu l-am văzut. Am auzit în urmă, că a plecat în Africa în Transvaal, luat de după gât cu niște oficeri engleji, cari umblau după nebunataci prin țările Europei, ca să-i ducă cu bună plată, să se lupte contra Burilor. Măcar dac' ar fi fost întors lucru: să se bată vntura Buri, căci bieții de ei sânt de zece ori mai vrednici.

Eu vă povestesc acum în locul prietenului meu; de aceea când voi zice „eu“ în povestire, să știți că nu sânt eu, căci n'am fost prin America și nici n'am de gând să mă duc. Povestește scumpul meu prieten, iar eu numai însăilez vorbele lui.

»Plecasem într'o primăvară. Auzind cei din sat că plec în America, așa numai ca să văd lumea lui Dumnezeu, Ion al Anei mi-a dat o scrisoare pentru Pavel al Anei, care-i era frate bun și era dus de mult în America. Știa că e acolo, dintr'o scrisoare alui Pavel, de acum patruzeci și opt de ani, căci de atunci n'a mai scris acasă. În America! Dar în ce oraș? Nu se știa. Acum ce-o da Dumnezeu. America doar n'o fi așa de mare ca să nu găsească eu pe Pavel al Anei. Dar dacă a murit? Dar dacă a plecat din America în China, ori în lună ori pe tărâmul smeilor ori în țara lui Por-împărat pe unde a umblat numai Alexandru Machedon! Dar dacă s'a făcut boer mare și și-a schimbat numele?

Ei, într'un noroc. De mă voi întoarce cu scrisoarea tot în buzunar, cine să mă ducă la judecată?

Pe mare se învârtia lumea cu mine. Par'că întrase în capul meu un batalion de draci. Și-mi era rău, rău de nu voiam să mai văd soarele, și de zăpăcit ce eram, nu știam nici cum mă chiamă.

Am ajuns în New-York (se citește: Niu-Jorc) seara. Ce de lume, ce de corăbii, ce de sgomot. Dac'o fi în fundul ladului numai pe jumătate ca aici, apoi — tot mai bine în rai, fără vin și fără nai! — Și ce mutre de oameni, maică sfântă, și vorbeiau ca la Turnul Vavilonului! Și nu înțelegeam pe nimeni.

O mai rupeam cu ei pe nemțește, mai făceam semne ca muții, și mai stam și ca viței.

Mi-am dat cufărul (adecă lădița) unui hamal, să mi-l ducă la un otel apropiat de port. Hamalul, un ticălos de Englez cu niște favorite de

un cot, apucase razna înainte. Eu după el. Îmi fugea cu cufărul! Îl ajung, ca vai de mine, și-i fac semne că eu n'am picioare așa de lungi ca el. Că le și avea! Curat răschitoare! Și iarăși a început să alerge, fără să-i pese de vorba mea. A trebuit să-mi iau picioarele de-a umărul și cu limba scoasă să fug după el. In cale s'a întâlnit cu alt hamal, ce venia spre noi tot așa de iute.

— »Cât ai luat?«

— »Mai nimica toată.«

Eu am ramas cu gura căscată. Cine-a vorbit așa? Eu nu. Hamalii! Dintăi îmi venia să râd. Vorbiră din fugă, fără să se uite unul la altul, așa cum nu ne putem vorbi noi oamenii de prin Europa.

— »Domnia-Ta ești Român?«

— »Eu nu, celalalt.«

Acesta era într'adevăr Englez și trăise câțiva ani prin Brăila. Cât de bine mi-a părut de »Englezul român«, nu vă pot spune. Celalalt »Românul englez« care era adevărat Român, avea Nr. 347. L'-am căutat anume. Era dintr'un sat de pe lângă Temișoara (un oraș din țara ungară). De părere bună, am spăriat pe-un cârciumar cu vinul cât l-am băut. Dela acesta am știricit multe lucruri și-am aflat și despre Pavel al Anei, să n'ntelege, după multe cercetări și după multe zile. Țineam mult să-i dau lui Pavel scrisoarea

După spusele câte le-am adunat, Pavel era bătrân de tot și orb, sărac lipit și trăia ca vai de om, cu baba lui, într'un bordei din marginea unui sat de pe lângă New-York. Făcuse parale — găci cu ce? — cu vânzarea de sfârleze!

Auzi tu, să te prinzi cu America! Faci bani cu sfârleze! Dar tot ca o sfârlează i s-a învățit norocul și a ajuns pe drumuri.

L-am căutat odată acasă. Un bordei cât o ciupercă; întrânsul un pat fără perne, o masă și un singur scaun, pe care ședea bătrânul, slab și numai oase. Avea la vr'o șeptezeci de ani.

Când am intrat, baba lui a început să țipe cam așa cum țipi câtră un câne străin când îți intră în curte.

— »Ce e femea iarăș, ce e?« întrebă el englezește, și par'că vorbea din fundul unui mormânt. Ce-a răspuns femeea nu știu, căci nu știam englezește decât vr'o câteva vorbe. O vedeam însă că e foarte supărată de venirea mea. Atunci eu am întrebat dacă sânt în casa lui Pavel Jefrizon — așa își schimbase numele — și când mi-a răspuns bătrânul, de altfel foarte plictisit, un *yes*, (adecă, da) eu am întrebat pe românește:

— În casa lui Pavel al Anei Morarului din Plopeni?

El își ținea coatele pe răzimătorile scaunului. La vorbele mele și-a rădicat mâinile puțin, apoi și le-a lăsat să-i spânzure ca moarte pe lângă scaun în jos. Dar altă mișcare n'a făcut nici una, nici din cap, nici din buze, nici din sprâncene. Și tăcea. . .

M-am uitat în fața lui, mult, mult. Sta tot așa. In urmă am întrebat a doua oară. El însă a stat tot ca mai înainte și nu mi-a răspuns nimic.

Intr'un târziu, întorcându-se femeea în bordei, căci a ieșit când am intrat eu, bătrânul și-a rădicat capul și par'că mă căuta cu ochii cei orbi:

— »Domnia-Ta cine ești?»

— »Sânt din Plopeni. Ți-am adus o scrisoare dela fratele Domniei-Tale dela Ion«.

— »Mai trăiește bietul Ion?» Și a dat din cap, cum face omul când îi vin lacrimile. »Vai, vai, frate Ioane!» și și-a lăsat capul în piept.

M-a rugat să-i desfac scrisoarea și să i-o citesc. Era lungă și incurcată, ca de la un țăran.

»De ești mort, să te ierte Dumnezeu, scumpe frate Pavele, că și pe Nicolae rotarul l'a iertat și pe la noi se fac bucate destule da n'am putut să viu eu la tine, că tare mi-e dor să te văd, și tu nu mai vrei să știi de noi să vii acasă. Da, noi te așteptăm«.

— »Mă așteaptă!» zice el, respicând silabele. »Pe mine mă așteaptă ei?» »Dar al cui ești tu din sat?»

I-am spus. Își aducea aminte de părinții mei.

— »Ești tânăr, cum se vede. Și ce vrei tu în lumea asta? Vrei bani ca mine? Du-te îndărăt, băiete, du-te că ești tânăr. Pe mine mă așteaptă ei? O, să fiu tânăr, aș lăsa aici averile lumii și m'aș întoarce acasă. Aș trece peste mare, cât e, aș trece peste lume și m'aș întoarce acasă. De sânt mort, să mă ierte Dumnezeu. Vai, cum nu m'a iertat pân'acuma! Blăstămat să fie ceasul când mi-a dat gândul să plec! Să vie el la mine, zice Ion. El la mine. Iacă el m'a iubit, bietul Ion, și ar veni până aici ca să mă vază. Eu, eu sânt ticătosul, eu nu i-am iubit pe ei! De i-aș fi iubit, m'aș fi întors la dăușii! Pe mine mă așteaptă ei! Vai, pot să mă aștepte! Dacă aș avea puteri, dar așa ce să caut eu acasă? Bătrân, să rătăcesc lumea că am colindat lumile ca să mă întorc sărac acasă. Uite, când stau așa, văd cu ochii sufletului meu râul și satul, pădurea de lângă sat și lunca. Le văd și mi-e bine așa, și mi-e rău de mi se rupe sufletul! Ce să fac acasă? Cât de dor mi-e de toate și eu să fiu între ele, orbul de mine, și să nu le pot vedea și să nu mă pot bucura de ele. Și cum aș putea trăi străin între ai mei! Ce să fac eu acasă! Lăsați-mă aici, să-mi plâng vieța întreagă, o vieță pierdută. . .

Vai, Ioane, scumpe frate, pe mine m'așteptă tu. . .

(Dintr'ale neamului nostru.)

George Coșbuc.

Poezii populare.

Mândra mea subțire'n trup
Harnică maie'ai avut,
Că frumoasă te-a făcut:
Cu ochi negri de ochit,
Cu gură de'necluit
Și sprâncene de-amăgit.

Iar :

Când îmi vine mândra'n gând
Ma legăm ea iarba'n vânt:
Când îmi iesă mândra'n cale
Mă legăm ea iarba'n vale.

Poroncit-a mândra mea
Pe un pui de turturea
Să mă duc până la ea.
Eu încă i-am poroncit
Pe un pui mândru de euc
Ca n'am vreme să mă duc!
— O, tu puil cucului
Du-te spune mândrului
Că nu pot de dorul lui.
— De când te-ai dus bădițele
Ia grumaz n'am pus mărgele
Nici în degete mele,
Bădiță! . . . de-atăta jele.

Sfaturi pentru gospodari.

Corasla :

Zic oamenii pe la noi că e bine, dacă vaca a fătat un vițel, să se mulgă pe loc laptele cel dintâi dela vacă, adevă corasla și să se dea oamenilor de mâncat. Dacă a căpătat însă unul, care a mâncat coraslă pe loc vătămătură sau altă boală, atunci se gândește el la toate celelalte lucruri, numai la aceea nu, că a căpătat vătămătură sau un pântecari strămoșesc numai din coraslă. *E o părere de tot greșită dacă se zice, că corasla e bună de mâncat pentru om și nu pentru vițel.* Din potrivă! Corasla e numai pentru vițel, și nici de cum pentru om. Corasla, care se deosebește de alt lapte prin culoarea sa gălbie, are în sine niște materii, care sânt potrivite de a topi balegele învârtoșate în vițel și a-i ușura scoaterea lor.

S'a băgat totdeauna de seamă, că vițelii cei, cărora nu li se dă coraslă să sugă, tânjesc având un păr sbârilit, o căutătură proastă și nu se fac așa de frumoși, ca și ceilalți, cari au căpătat coraslă de supt. Deci aminte să vă fie! Corasla e pentru vițel, nu însă pentru oameni! Cei cari nu vor asculta de aceasta și vor mânca singuri corasla, vor pricinui vițelilor numai chinuri și dureri mari, și singuri însă vor căpăta un pântecari sănătos, pe care li-l dorim din toată inima, dacă nu vreu să asculte.

Mulgeți bine vacile!

Mulgeți bine vacile, căci un mulgător bun e singur în stare să facă, ca vaca să deie lapte mai mult, deoarece este știut că cea mai mare parte a laptelui se face în pulpă în vremea mulsului. Un mulgător rău e în stare să strice și cea mai bună vacă de lapte. Fiecare din cele patru țite a pulpei trebuie bine mulsă. Dacă rămân rămășițele de lapte în pulpă, atunci ele se discompun (desfac), pricinuesc pe urmă dureri dobitocului, pulpa se umflă și de multe ori rămâne o parte a pulpei împietrită (bolohănită) și apoi zic oamenii, mai ales babele — *că a mușcat-o nevăstuica.* — Ciudat lucru! Toți zic că nevăstuica mușcă vacile, dară de văzut n'a văzut-o încă nime mușcând.

A. V.

Poșta redacției.

Tuturor colaboratorilor noștri, ale căror articole nu le-am putut publica în numărul de față din cauza îmbulzelii de material, le cerem scuze și le făgăduim că le vom publica articolele în numărul viitor.